

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הושענא רבה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כט

(תרגום הפשו')

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

לעילוי נשמת

ר' שמואל מאיר ב"ר ישראל דוד ע"ה

ציקמאן

נפטר ביום י"א תשרי ה'תשס"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנו

הרה"ת ר' אהרן וואלף זוגתו מרת פולינה

ומשפחתם שיחיו ציקמאן

* * *

לזכות

הו"ח ר' ברוך אהרן בן דינה שיחי

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש

הי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geulah!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

הושענא רבה

א. הבדלים בין הושענא רבה לימי הסוכות האחרים

הושענא רבה¹ שונה משאר ימי הסוכות במספר עניינים, ומהם:
(א) בכל ימי הסוכות היו מקיפים² את המזבח פעם אחת בלבד, ואילו בהושענא רבה – שבע פעמים³.

(ב) בכל ימי החג היתה נעשית זקיפת ערבה בצדי המזבח⁴ רק בימות החול, "חל יום שבת להיות בתוך החג אין זוקפין ערבה, אלא אם כן חל יום שביעי להיות בשבת זוקפין אותה בשבת כדי לפרסמה שהיא מצוה"⁵.

כל זאת בזמן המקדש. אך בזמננו אין נוטלין אותה (את הערבה) כל שבעת ימי החג זכר למקדש אלא ביום השביעי בלבד הוא שנוטלין אותה בזמן הזה⁶. כלומר, בימי הסוכות הקודמים אין כלל ענין של "ערבה".

ב. הושענא רבה אינו חל בשבת

בתקופה שלאחר החורבן נבדל הושענא

- 1) בפרטיות ע"ד הושענא רבה ודיניו – ראה אנציקלופדי' תלמודית בערכו. ושי"ג.
- 2) אם ענין זה שייך למצות ערבה תלוי לכאורה בהשקוף והמחלוקת אם מקיפין בערבה או בלולב – סוכה מג, ב (וברמב"ם (שבהערה הבאה) שהוא בלולב). וראה בפרטיות בהנמסר באנציקלופדי' תלמודית שם ס"ב.
- 3) משנה שם מה, א. רמב"ם הל' לולב פ"ז הכ"ג.
- 4) המשנה (סוכה מה, א. "זוקפין אותן כו") והרמב"ם שם הכ"א (זוקפין אותן .. זוקפין ערבה). וראה סוכה מג, ב – מחלוקת אם ערבה בוקיפה או בנטילה, ובתורה זוקפין (שם מה, א) דלמ"ד בנטילה – זוקפין אותן אח"כ.
- 5) לשון הרמב"ם שם – ממשנה סוכה מב, ב; גמרא שם מג, ריש ע"ב. ובגמרא שם. כדי לפרסמה שהיא מן התורה – ראה פרש"י שם (ובריטב"א שם: לפי שהבייתוסים חולקין בדבר שאינה מפורשת בכתוב כו'. ועיי"ש להלן בריטב"א ד"ה ופרקינן דלא איקלע). ובפיה"מ להרמב"ם סוכה פ"ד מג, כ"ד לפרסמה וידעו שהיא חובה וכך אמרו כדי לפרסמה שהיא מן התורה. וראה רבינו מנוח לרמב"ם שם הכ"א. ואכ"מ.
- 6) ל' הרמב"ם שם הכ"ב. ולהעיר שהרמב"ם כתב ע"ד נטילת ערבה בזמן הזה זכר למקדש בהמשך (אותה) ההלכה אודות נטילת ערבה (במקדש) בשבת. וראה ב"י ולבוש או"ח סתרס"ד (ס"ב) הטעם שקבעו יום ז' לערבה, מפני שגם במקדש הי' יום זה יותר מיוחד לערבה, שהיו נוטלין אותה גם כשחל בשבת.

רבה בענין נוסף:

בקביעת החדשים הקפידו הושענא רבה לא יחול בשבת: כאשר ראו שיום ערבה יחול בשבת, נהגו לעבר את אחד החדשים כדי שהושענא רבה יחול ביום ראשון, לאחר השבת, כך שלא יהא צורך לבטל את נטילת הערבה⁷, כנאמר בירושלמי⁸: "רבי סימון מפקד לאילין דמחשבין (=ציוה לעורכי החישובים) יהבו דעתכון (=תנו דעתכם) דלא תעבדין (=שלא תקבעו) לא תקיעתא בשבת ולא ערבתא בשבתא (=לא תקיעה – ראש השנה – בשבת ולא ערבה בשבת), ואין אדחקתון (=ואם יש הכרח) עבדון תקיעתא ולא תעבדון ערבתא (=עשו את התקיעה ואל תעשו את הערבה)".

גם לאחר מכן, כאשר לא קדשו על-פי הראיה, וקביעת החדשים היא לפי החישובים, נקבעו הדברים כך שהושענא רבה אינו חל אף פעם בשבת⁹, ולפי מספר דעות בדברי הראשונים¹⁰ זוהי הסיבה לכלל "לא אד"ו ראש", כי אילו יחול ראש השנה ביום ראשון, יחול הושענא רבה בשבת. למרות, שלגבי שופר ולולב, "לא¹¹ חיישינן, אף-על-פי שיום ראשון דאורייתא".

שואלים בעלי ה"תוספות"¹²: כיצד אפשר לומר כך, ש"איום ערבה שהוא זכר למקדש בעלמא (=בלבד) חיישינן, ואהני דאורייתא (=ולגבי מצוות אלו שהן מן התורה) לא חיישינן"? ומשיבים כל כך, ש"אין הכי נמי (=אמנם אכן) דהני דכתיבי בהדיא (=שלגבי המצוות הכתובות במפורש) לא אתי לפקפוקי

- 7) סוכה מג, ב. וברשי' ותוס' שם ד"ה לא איקלע.
- 8) סוכה פ"ד סה"א – הובא בתוס' שם (בשינוי קצת).
- 9) תוס' שם. ר"ן (ד"ה ופרכין תו) וריטב"א (ד"ה ופרקינן דלא איקלע) שם. טוש"ע או"ח סתכ"ח ס"א.
- 10) הראב"ד בהשגותיו הל' קדה"ח פ"ז ה"ז. תשב"ץ ח"א סקל"ה בשם הרס"ג. וראה גם מג"א ומחצית השקל (בשם הרשב"א) שם. ועוד. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 54 הערה 28. אנציקלופדי' תלמודית שם ס"ד.
- 11) ל' התוס' שם.
- 12) שם. וראה גם ריטב"א, ר"ן, ספר המכתם, ועוד – סוכה שם.

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' יקותיאל מנחם ע"ה
ב"ר שרגא שליט"א
ראפ

חסיד ומקושר בכל נימי נפשו
לכ"ק אדמו"ר מה"מ
משיג ומשפיע
בישיבת תומכי תמימים
ליובאוויטש המרכזית 770
ניהל הבית חב"ד
בנמלי התעופה
ובחברת "אל על" במיוחד
וזכה שהרבי שלח המצות ע"י
ואמר עליו "אונזער יקותיאל"
נואם קבוע בסיומי הרמב"ם ב-770
והדפיסם ב"תקות מנחם"
ניהל "ועד המחנכים"
פעל במרץ בעניני שלימות הארץ
ראש מטה שירה וזמרה
לקבלת פני משיח צדקנו
קירב רבים אל רבנו ובדרכי נועם
השאיר דור ישרים יבורך
הולכים בדרכי רבותינו נשיאנו

נקטף בתאונת דרכים

ביום השני לפ' "וקם שבט מיראל"
י"ב תמוז ה'תשע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י ידידי

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי זוגותו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

„חפצא“ נפרד ושונה של ערבה. אחד ההבדלים הנובעים מכך להלכה למעשה: לפי ההסבר הראשון יוצא, ששיעור ערבה שבמקדש הוא כשיעור ערבה שבלולב, כי בשתי המצוות הקיום הוא על-ידי אותו חפץ, ערבה. ואילו לפי האופן השני, שהחידוש בערבה שבמקדש הוא שזה חפץ שונה של ערבה, יש לומר, שיש ביניהן הבדל בגודל הערבה.

לפי זה אפשר, לכאורה, לומר, שבכך קשורה המחלוקת בגמרא¹⁷ על שיעור הערבה שבמקדש – האם צריכים להיות בה שלשה בדי עלים לחים, כערבה¹⁸ שבלולב¹⁹, או שמספיק בה אפילו עלה אחד בלבד אחד.

ויותר מכך: הרמב"ם פוסק²⁰: „הלכה למשה מסיני שמביאין במקדש ערבה אחרת חוץ מערבה שבלולב ואין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב, ושיעורה אפילו עלה אחד בלבד אחד“.

מדיוק לשון הרמב"ם – „ערבה אחרת חוץ מערבה שבלולב, ואין אדם יוצא...“²¹, מובן, שלא זו בלבד שזוהי פעולה שונה של האדם, אלא זהו „חפצא“ אחר. ולכן (א) „אין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב“ – שמלשון זו מובן, לכאורה, בפשטות, שאין יוצאים ידי חובה אפילו כאשר לוקחים את הערבה בפני עצמה, שלא ביחד עם הלולב²². „שיעורה

בהו בשאר שנים (=לא יזלזלו בהן בשנים אחרות), אבל ערבה דרבנן אתי לפקפוקי בה“, ובלשון ה„פרישה“¹³: „ומפני היראה שלא ישתכח מישראל מצוה זו שיהא קלה על האדם, עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה“¹⁴.

ג. שני אופנים בהבנת מצות ערבה

כל עניני התורה מדוייקים לחלוטין. ומובן, שמת העובדה שרק משום מצות ערבה מעברים את החודש כדי לקיימה, מובן, שיש במצוה זו ייחוד שאיננו במצוות אחרות.

כדי להבין זאת יש להקדים ולהסביר את מהותה של מצות ערבה בכלל, שהיתה מצוה בפני עצמה בבית המקדש, בנוסף למצות ערבה שבלולב: „כיצד¹⁵ היתה מצוה, בכל יום ויום משבעת הימים היו מביאין מורביות של ערבה וזוקפין אותן על צדדי המזבח וראשיהן כפופין על גבי המזבח, ובעת שהיו מביאין אותה וסודרין אותה, תוקעין ומריעין ותוקעין“.

את החשבת הערבה כמצוה בפני עצמה ניתן להבין בשני אופנים:

(א) שזוהי רק פעולה מיוחדת, מעשה מצוה מיוחד עם הערבה. כלומר, מהותה של הערבה זהה לערבה שבלולב, אלא שיש מצוה נוספת הנעשית בערבה¹⁶.

(ב) אין זה רק מעשה מצוה נפרד על ידי האדם – „הגברא“ – בבית המקדש, אלא זהו

לעילוי נשמת
אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
איש אמת תם וישר מלאכתו מלאכת שמים
הרה"ח הרה"ת ר' מנחם אהרן
ב"ר יוסף הכהן ע"ה
ראדאל
אהוב לבריות וחביב לכל אדם
קיבל את כולם בסבר פנים יפות
אוהב שלום ורודף שלום
זכה להיות שליח כ"ק אדמו"ר מה"מ
מסר נפשו לעניני חנוך עטה"ק
קירב משפחות רבות לתורה ומצוות
נטע הכרת הבורא ע"י גילוי נפלאות הבורא
לתלמידים הרבה באהבה
זכה לגדל ולראות בנים ובני בנים
דור ישרים יבורך
עוסקים בתורה ומצוות בדרכי החסידות
ומהם שלוחי המלך
נפטר ביום שני לסדר וטיהרו הכהן
כ"ח ניסן ה'תשע"ז
ת. נ. צ. ב. ה.
(מנוסח המצבה)

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

17 (שם מד, ב).
18 ראה ר"ן שם מד, ב (ולהעיר מריטב"א שם ד"ה אמר ר' אמי. פרמ"ג (א"א) א"ח ס' תרסד סק"ח) דטעמא דר"ג דס"ל ג' בדי עלין לחין כו' ד„פעמים שאדם נוטל ערבה בפני עצמה לצאת בה ממצות ערבה שעם הלולב [ומשום דאיפלו תנאי בערבות דאיכא מאן דאמר ערבה אחת ואיכא מ"ד שתי ערבות בעי ר"ג ג' בדין שיהא ניכר שלשם מצות ערבה נוטל אותה ולא לשם מצות ערבה שבלולב] ור"ש פליג כו“.
19 ראה שם לג, א (לענין הדם שבלולב). רמב"ם שם ה"ח „שלשה עלין לחין כשרים“ בנוגע להדס (וערבה שבלולב.
20 שם ה"כ – מסוכה שם מד, ב.
21 דלכאורה הול"ל בקיצור „הלמ"מ שמביאין במקדש ערבה אחרת ואין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב“ וכיו"ב.
22 ראה גמרא שם. ובמאירי שם לאחרי שפי' (דברי הגמ') „ואפי' הגבי' את הלולב לשם לולב וחזרו והגביהו לשם ערבה אינו כלום שצריכה היא להנטל בפני עצמה“ מוסיף „ואין צריך לומר שלא להסירה מן הלולב ליטול בפני עצמה שהרי מוקצת היא למצוה“ ור"ל שאי"ו (רק) ענין צדדי,

13 לטור אור"ח ר"ס תכה.
14 ובקרבן העדה לירושלמי שם „ערבה דברי קבלה וצריכה חיזוק“. ולכאורה אין כוונתו דברי קבלה כבכ"מ, דהרי המדובר לאחר זמן המקדש דהוי מנהג נביאים* (ולא הוי בגדר דברי קבלה). ולהעיר מספר הפרדס לרש"י (הוצאת עהרנרייך ע' קעו). ראבי"ה (הל' לולב סתרצ"ט) דערבה הלמ"מ וצריכה חיזוק. וראה רבינו מנוח שנסמן לעיל סוף הערה 5.
15 לשון הרמב"ם שם ה"א – ממשנה סוכה מה, א.
16 וצ"ע אם להדיעה שנלמד מ„ערבי נחל“ (ראה לקמן בפנים) הוי במנין המצות אלא שנכללה בהמצוה דד' מינים. וראה לח"מ הל' לולב שם ה"ב. ואכ"מ.

* ולהעיר מלשון הגמ' שם (מד. דע"ב) „כאן בגבולין“ ובתו"ט סוכה פ"ד מ"ג: דגבולין אינה אלא מנהג נביאים אפילו בזמן הבית.

אפילו עלה אחד בחד אחד²³, כדלעיל²⁴.

לפי זה יוצא, שלפי שיטת הרמב"ם תלויה בכך המחלוקת בין אבא שאול לרבנן²⁵: אבא שאול לומד על הערבה שבמקדש מ"ערבי נחל כתיב, שתיים. אחת ללולב ואחת למקדש, ורבנן אומרים, "הלכתא גמירי לה", וזוהי הלכה למשה מסיני, כ"עשר נטיעות .. וניסוך המים".

לפי דברי אבא שאול, כיון שמצות ערבה מצווה ונלמדת מן הפסוק "ערבי נחל", המופיע במפורש בערבה שבלולב, לכן ה"חפצא" של הערבה שבמקדש היא כערבה שבלולב, אך מסיקים מכך שזוהי מצוה נפרדת, או, לפחות, פעולה שונה בערבה.

אך רבנן, הסוברים שהערבה שבמקדש היא הלכה למשה מסיני²⁶, ולמצוותה אין קשר לפסוק "ערבי נחל" המופיע לגבי הערבה שבלולב, הרי מדבריהם יוצא, שמצות ערבה זו שונה גם במהותה, וזוהי "חפצא" אחר, כדלעיל.

ד. ערבה – קיום תורה ומצוות באמונה פשוטה

ההסבר בפנימיות הענינים לכך שמצות ערבה היא סוג "חפצא" שונה מהערבה שבלולב הוא:

על משמעותה של הערבה אומר כ"ק מורי

אלא שתלוי בהנ"ל, דאם הוי חפצא אחרת של ערבה או י"ל שהוקצה למצוה דר' מינים ואין ליטלה מן הלולב, משא"כ אם הוי רק שינוי (מצוה בפ"ע) בפעולת הגברא, ועצ"ע. אבל ראה בכורי יעקב לשו"ע או"ח סתרי"ד סק"ח.

(23) ודלא כמ"ש שם ה"ח כשיעור הדס וערבה שבלולב שהוא שלשה עלין לחין והוא שיהי' בראש הבד.

(24) וראה פרש"ש שם מד, ב ד"ה עלה אחד: וכי אמרינן לעיל ג' טפחים לגבי לולב כו' אבל ערבה שהיו מקיפין בה בפני עצמה כל דהו סגי.

בר"ן שבערבה 18 מסיים, ומיהו מסתברא דשיעור ארכה כשיעור אורך ערבה שבלולב שלא מצינו שהקלו בה בזה" (וכ"ה בשו"ע שם ס"ד. וברמ"א שם: וכל הפוסל בערבה שבלולב פוסל בערבה זו). אבל במנ"ח מצוה שכד דגם מדברי הרמב"ם נראה דס"ל דכל דהוא סגי כרשי"י, מדסתם ולא פירש".

(25) שם מד, א.

(26) ראה תוד"ה והביאו (שם מג, ס"ב) – דלאבא שאול בעי משלכם גבי ערבה שבמקדש כמו בלולב, ולרבנן דערבה הוי הלכה למשה מסיני, לא גמרי משלכם".

ולהעיר מקריט ספר למבי"ט שם ספ"ז: ואין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב מדאצטריך ה"ל"מ.

וחמי אדמו"ר²⁷, ש"ערבה הם אנשים פשוטים דקיום המצוות הוא רק באמונה פשוטה". ויש לומר, שבכך מתבטאת העמקות בדברי המדרש המפורסמים²⁸, שארבעת המינים הם כנגד ארבעה סוגים של יהודים: "אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח .. ישראל .. שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים, כפות תמרים .. יש בו טעם ואין בו ריח .. ישראל .. שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים .. הדס שיש בו ריח ואין בו טעם .. ישראל .. שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה .. ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח .. ישראל .. שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים".

במבט ראשון יוצא מלשון המדרש, שדוקא אתרוג רומז ליהודים שיש בהם שני הענינים, תורה ומעשים טובים, ואילו בסוגים האחרים חסר אחד הפרטים – תורה או קיום המצוות, או שחסרים בהם שני הענינים.

על כך מבאר כ"ק מורי וחמי אדמו"ר, כדבריו שם – "דכל ישראל הם שווים בענין קיום התורה ומצוות". כלומר, שבכל ארבעת הסוגים יש קיום של שני הענינים – קיום התורה ומצוות, לימוד וידיעת התורה וכן קיום המצוות. ויש לומר, שפירוש זה הכרחי, שהרי יהודי מהסוג של "לולב" – לימוד התורה כראוי, גם מקיים מצוות, שהרי לימוד מביא לידי מעשה²⁹. ומי שיש לו מעשים טובים, מצוות, הרי יש לו גם ידיעת התורה, כדי לדעת לקיים את המצוות. מכך מובן גם לגבי הסוג של "ערבה", שגם אצל יהודים מסוג זה יש קיום תורה ומצוות בפועל.

אך ההסבר לדברי המדרש בפנימיות הענינים הוא, שההבדל הוא לגבי האופן והאיכות של קיום התורה והמצוות על ידי סוגים שונים אלו: לימוד התורה קשור למעלת השכל, ומעשים טובים – למעלת המדות. וזהו ההבדל בין ארבעת הסוגים: "אתרוג" רומז ליהודים שיש להם בקיום התורה והמצוות הן מעלת השכל והן מעלת המדות; "לולב" רומז

(27) ד"ה יו"ט של ר"ה תש"י ספ"א.

(28) ויק"ר פ"ל, יב.

(29) ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 142 ואילך.

צורך והכרח להגדיל ולהרחיב עוד יותר את "בית רבינו", ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, "פרצת" (בגימטריא 770), כמו בנין בית חז"ל³².

וע"פ האמור לעיל ע"ד גודל העילוי ד"בית רבינו שבבבל" – ש"נסע מקדש וישב שם", והוא מקום המקדש גופי" דלעתיד", ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים – מובן גודל הזכות דכאו"א מישראל להשתתף בגופו ובממונו³³ (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית "בית רבינו שבבבל", כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש.

(קונטרס בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל - סה"ש תשנ"ב ע' 465)

(32) ועד להנחת אבן פינה.

[בערב ח"י אלול שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה (להגדלת והרחבת) בית הכנסת ובית המדרש דליובאוויטש שבליובאוויטש, במעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהניח האבן פינה בידי הק'. המו"ל].

(33) ע"ד ובדוגמת בית המקדש – שהכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם כו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב).

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגדוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פרץ, ודרשו חז"ל²³ "זה משיח, שנאמר²⁴ עלה הפורץ לפניהם"²⁵.

... בשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשיריות שנים, שבעים שנה (תר"ם – תש"י), ועד לגמר ושלימות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאח"ז ע"י דור השביעי, "כל השביעין חביבין"²⁶ – שעי"ז נעשית השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד "יוסיף אדני שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", עי"ז ש"פרצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פרץ", "עלה הפורץ לפניהם".

ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה האחרונה:

העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ"בית רבינו" (770) הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחרי (עשר שנים האחרונות ב)חיים חיותו בעלמא דין, יותר מארבעים שנה (תש"י – תש"נ), באופן ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"²⁷, ונמצא, ש"בית רבינו" (770) הוא בבחינת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו"²⁸, יותר מיובל שנים (ת"ש – תש"נ), "עד עולם"²⁹.

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בני"ש שבאים ל"בית רבינו", "ברוב עם הדרת מלך"³⁰ (כולל גם "מאן מלכי רבנן"³¹, ובפרט נשיא (מלך) הדור), ונעשה

(23) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

(24) מיכה ב, ג.

(25) ולהעיר, ש"בית משיח" בגימטריא "פרצת" (770). ודו"ק.

(26) ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני השי"ת בתחלתו. ובארוכה – ד"ה זה תשי"א.

(27) תבוא כט, ג.

(28) ברכות ל, א.

(29) שמואל"א א, כב ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א. מכילתא

ופרש"י משפטים כא, ו.

(30) משלי יד, כח.

(31) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב – ברע"מ.

ליהודים שיש להם בעיקר מעלת השכל; "הדס" הוא רמז בעיקר ליהודים בעלי מעלת המדות; ו"ערבה" רומזת לאנשים פשוטים שקיום התורה והמצוות על ידם חסר את מעלת השכל ואת מעלת המדות, והם מקיימים תורה ומצוות רק באמונה פשוטה.

ומכך מובן, שגם בסוג של "ערבה" יש מעלה³⁰ לעומת שלשת הסוגים האחרים. כדבריו הידועים של הבעל"ש טוב³¹, שהפשיטות של האנשים הפשוטים היא דבר אחד עם פשיטות עצמותו יתברך³².

ה. האחדות בארבעת המינים, ובמיוחד בערבה

מעלה זו ביהודים מהסוג של "ערבה" – שדוקא בהם מתבטא ענין הפשטות – משתקף גם בערבה כפשוטה:

ידוע³³ ההסבר לכך שהמצוה "ולקחתם לכם..." מתבצעת דוקא בארבעה מינים אלו, כי בהם ניכרת תכונת האחדות:

הלולב – "עליו כפותין", מאוחדים; עליו של ההדס הם "תלתא בחד קינא"; ערבות נקראות "אחוונא"³⁴, כי הן גדלות באחוה³⁵; והאתרוג, דר באילנו משנה לשנה – מאוחדים בו כל שינויי האקלים של ארבע עונות השנה, ויותר מכך: הוא מתפתח על ידי כל העונות.

בנבראים מסויימים בעולם מתבטא ענין האחדות, למרות שמצד טבעו של העולם צריכה היתה להיות בהם תכונה של התחלקות ופירוד בהתאם לישות של העולם (מלשון העולם), כיון שבהם מאירה הפשטות שלמעלה

– "אחדות הפשוטה"³⁶. והפשטות שלמעלה יוצרת את האיחוד וההתכללות בכל אחד מארבעה מינים אלו, שגם בגלוי אין מורגשת בהם כל כך ישותם שבהתאם לטבע העולם, אלא התבטלותם, היוצרת אצלם אחדות בגלוי³⁷.

אך גם בתכונת האחדות של ארבעה מינים אלו עצמם רואים הבדלים: בשלושת המינים, אתרוג לולב והדס, האחדות היא בכל אחד כשלעצמו – בעלים של לולב זה או בדי ההדס עצמם ("עליו כפותין", "תלתא בחד קינא") וכן האתרוג (אשר "דר באילנו...") – אך אין אחדות בין לולב, הדס או אתרוג אחד עם האחרים.

לעומת זאת, אצל הערבה האחדות היא בכך שכל ערבה גדלה ב"אחוה" ואחדות עם הערבות האחרות.

וכיון שהאחדות אצל הערבה היא באופן רחב יותר משלשת המינים האחרים³⁸, להיפך מטבע העולם, שיש בו התחלקות ופירוד בין דבר אחד למשנהו, מובן, שזאת משום שאצלה מאירה הפשיטות שלמעלה יותר בגלוי מאשר בשלשת המינים האחרים.

ולכן דוקא בערבה מתבטאת האחדות בשמה – נקראת אחוונא, בשונה מהמינים האחרים.

1. אחדות פשוטה דוקא כשאין מעלות גלויות

ויש לומר, שהסיבה לכך שהאחדות גלויה דוקא בערבה קשורה לענין שהזכר לעיל:

במינים האחרים, "לולב", "אתרוג" ו"הדס", יש בכל אחד מהם מעלה או מעלות ייחודיות של שכל ומדות – יש בו טעם (לולב) יש בו ריח (הדס) או יש בו שניהם (אתרוג) – ה"מעלות" הגלויות של שכל ומדות מעלימות

(36) סה"מ וסידור שם.

(37) וראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 386.

(38) בהמשך וככה שם פצ"ד שבאתרוג יש בו יתרון ע"י ה' מינים שבלולב שנמצא בו כח לאחד גם האיריין כו' וגם גדל מכל האיריין. אבל ענין זה אינו נראה בגלוי בגוף גידול האתרוג בכל זמן, שצריך לידע ולראות שהוא דר באילנו משנה לשנה, וגם גדל מהם. משא"כ בערבה שנראה בפשטות ובגלוי לכא"א בעצם גדילתן שגדלין באחוה.

על ה"פשיטות" שמלמעלה שיש בהם, ולכן הן מסתירות את האחדות שבהם, הנובעת, כאמור לעיל, מהפשיטות שלמעלה המאירה בהם. עד אשר ייתכן לחשוב, שבחרו בהם מפני המעלות שבהם (טעם וריח) ולא מפני האחדות שבהם.

לעומת זאת, ב"ערבה", שאין בה מעלות גלויות (אין בו טעם ואין בו ריח), האחדות היא בגלוי ובפשטות, עד שמלבד האחדות אין סיבה אחרת שבגינה נבחרה הערבה להיות אחד מארבעת המינים, כי פשיטות העצמות גלויה בה ובטבעה, ואפילו בשמה.

כפי שרואים הבדלים גם בין יהודים³⁹, שאמנם, אצל כל יהודי יש "חלק אלקה ממעל ממש"⁴⁰, שקשור לפשיטות העצמות, אך בכל זאת אצל יהודים ה"עשירים" בשכל ובמדות מעלימות מדות גלויות אלו על האמונה הפשוטה – שהיא הפשיטות והתמימות שמצד עצם הנשמה.

דוקא אצל אנשים פשוטים, שאין בהם מעלות גלויות של שכל ומדות – אצלם האמונה הפשוטה היא בגלוי, ופשטותם היא, כדלעיל, כפשיטות העצמות.

ז. דוקא הערבה בהושענא רבה

– אחדות פשוטה

לפי זה מובנת הייחודיות של מצות ערבה שבמקדש לעומת הערבה שבלולב:

בערבה שבלולב אין מצד עצמה מעלות גדולות, ומשום כך ניכרת בה יותר מעלת האחדות, "גדלים באחונא", אך למרות זאת, כיון שמצרפים אותה לשלשת המינים האחרים, כך שהם מתחברים למצוה אחת, לכן הפשטות שבה, המתבטאת דוקא בהעדר מעלות, כדלעיל, אינה "בטהרתה": עקב איגודה וחיבורה למינים האחרים נוספות גם בה מעלות.

לעומת זאת, מצוה של הערבה שבמקדש מתבצעת בערבה בודדת, שאינה קשורה

למינים אחרים בעלי מעלה⁴¹ – במצוה זו אין שום העלם עקב מעלות וכדומה, ופשטות העצמות גלויה בה.

ויש לומר שזוהי הסיבה לדעות⁴², שכאשר מקיפים את המזבח בהושענא רבה שבע פעמים, עושים זאת רק בלולב ובמיניו ולא בערבה, שהיא מצוה בפני עצמה.

ולכן הערבה "אין ניטלת אלא בפני עצמה, ואין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב"⁴³, וגם שיעורה אינו כדומה לשיעור הערבה של הלולב – "שלשה עלין לחין"⁴⁴, אלא "אפילו עלה אחד ובד אחד", וזהו רמז לכך שאין זו אחדות המורכבת מפרטים, אלא אחדות פשוטה.

ח. הלכה למשה מסיני – מדרגה

נעלית ביותר

לפי זה מובן מדוע הערבה שבמקדש היא הלכה למשה מסיני ואינה נאמרת במפורש, ואפילו אינה נלמדת מפסוק בתורה שבכתב, בדומה למוסר בלקוטי תורה⁴⁵ על ההבדל שבין ניסוך המים בשבעת ימי החג, שזוהי

(41) ויש לקשר זה עם שיעור היומי (ג"פ ליום) ברמב"ם להושענא רבה (תשמ"ה) – הל' פסולי המוקדשין פ"א י"ג – שבו מדובר (פ"א) ע"ד מנחות, שהוא קרבן דלי דלות (ולהעיר ממו"נ ח"ג פמ"ו), שדוגמתו הוא ענין הערבה, שאין בו טעם ואין בו ריח ולגבי שאר ג' המינים הרי היא נבחינת "דלי דלות", וע"פ הג"ל מובן שיעור דלי דלות הוא בהערה כשהיא בפ"ע ביום ערבה – שאפילו המעלה ד"שכן לאתרוג" אין לה, ודוקא מ"הושענא" זו, נעשה – הושענא רבה.

(42) בגמ' (סוכה מג, ב) וכן להלכה – רמב"ם הל' לולב שם הכ"ג. ועד"ז לענין הקפה בזה"ו – ראה רמ"א או"ח שם ס"ו: ויותר טוב שלא ליטלה עם הלולב כלל*, ואף הנוטלה עם הלולב נ"ל שלאחר שהקיף יסיר הלולב מידי ויאחו הערבה שהם הושענא שיעורין לבד כו'.

(43) לשון הגמרא שם מה, ריש ע"ב. וראה לעיל לשון הרמב"ם.

(44) רמב"ם שם ה"ח.

(45) תה"ט ע"ט, ד ואילך. וראה גם סידור שער הסוכות רסח, א ואילך.

(* ובמ"א שם טק"ז: והאר"י הוהיר מאד שלא לחברם וכן יש לנהוג ראה פרנה"ז שער הלולב פ"ו. שער הכוונות ענין סוכות דרוש ר' בסופו. ועוד.)

לירושלים (כנ"ל).

ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמו¹⁴ של "בית רבינו" שבדורנו:

"רבינו" – ב' שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון – יוסף – ע"ש "ביום ההוא יוסיף אדניי שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים גו' ומאיי הים גו' ואסך נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"¹⁵, ושמו השני – יצחק – ע"ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש¹⁶ "אז ימלא שחוק פינו", "אז" דייקא, לעתיד לבוא¹⁷, כשיאמרו ליצחק (דוקא) "כי אתה אבינו"¹⁸.

ו"בית (רבינו)" – מספרו שבע מאות ושבעים¹⁹, וע"ש מספר זה נקבע שמו אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, "770"²⁰, שמספר זה הוא הגימטריא ד"פרצת", ע"ש "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"²¹, שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל ("עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר²² "פרצת עליך

(14) כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעהיוה"א ספ"א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ס"א וש"נ).

(15) ישע"י יא, יא י"ב.

(16) תהלים קכו, ב.

(17) משא"כ בזמן הגלות, ש"אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, שנאמר אז ימלא שחוק פינו" (ברכות לא, א).

(18) ישע"י סג, טז. שבת פט, ב.

(19) להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה' גם מעניני חול כיו"ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהו"ע עראי, ועאכו"כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדוד" שהמספר נעשה שמו של הבית, כבפנים.

(20) הן בלשון הקודש – שבע מאות ושבעים, הן באידיש – זיבן זיבעציק, והן בלשון המדינה (אנגלית) – "סעווען סעווענטי".

(21) ויצא כה, יד.

(22) וישב לה, כט.

גאולתכם".

... יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל"בית רבינו שבבבל" בדורנו זה – ביתו (בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

... בדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מסיימים ומשלימים "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸ לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה⁹), אשר, ע"י העלאת המקום היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים¹⁰, וענין זה נעשה ע"י "בית רבינו" שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו"ע ד"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"¹¹, ו"עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל"¹¹, שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור, ועוד וג"ו עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות¹², אשר, ע"י הפצתה חוצה ("יפוצו מעינותיך חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא¹³.

ועפ"ז מובן גודל העילוי ד"בית רבינו" – "מקדש מעט" העיקרי בגלות האחרון, "שנסע מקדש וישב שם", ולכן "הרי הוא מקום המקדש גופי דלעתיד", ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב

(8) תניא רפ"ז.

(9) ראה אגרות-יקודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

(10) "כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבי' התחתונים" (תו"א בראשית ד, רע"א).

(11) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג.

(12) להעיר, שתורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי' היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (רמ"ז לזח"ב מ, ב. ועוד).

(13) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו.

שם⁵³ על "הקפות שבשמיני עצרת שלא נכתבו אפילו בתורה שבשל"פה ואינו אלא מנהג"⁵⁴, שהן נעלות אף יותר מניסוך המים שהוא הלכה למשה מסיני.

כ"י מנהג ישראל, שכן נוהגים יהודים, מצביע על קשר עם שרש נשמות ישראל, אשר קדמו לתורה⁵⁶, מעל התורה – שהרי הפשיטות של היהודי מאוחדת עם פשיטות העצמות, ומורגשים בה גם ענינים הנעלים מלבוא לידי ביטוי בכתב ובצורת אותיות, כפי שחכמתו ורצונו יתברך נתגלו בתורה ובמצוותיה ובדברי סופרים – והם נוהגים כך ללא הוראה וציווי באופן כלשהו.

ומכיון שכן נוהגים ישראל הופך הדבר להיות תורה – "מנהג ישראל (נעשה) תורה הוא", כמבואר במקום אחר⁵⁷.

הלכה⁴⁶ למשה מסיני⁴⁷, לבין ניסוך היין, אשר "מפורש בתורה שבכתב בהדיא בכמה מקומות"⁴⁸, שניסוך המים הוא מדרגה גבוהה יותר מניסוך היין, ולכן הוא איננו יכול "לרדת" ולהתבטא בכתב, באותיות בתורה שבכתב, כפי שמוסבר שם בהרחבה.

כך היא גם מעלת הערבה שבמקדש לעומת הערבה שבלולב, שהיא אינה מופיעה בציווי מפורש בתורה שבכתב, כי היא נובעת מדרגה הנעלית מלהתגלות בתורה שבכתב ובצורת אותיות.

בנפש האדם קשורה מצוה זו לדרגה כה נעלית בנשמה, המאוחדת עם הקדוש-ברוך-הוא – פשיטות הנפש, שעל כך אין צורך לצוות על היהודי במפורש באופן של אותיות בתורה שבכתב.

ט. מנהג ישראל – שרש נעלה ביותר

לפי האמור לעיל מובן, שענין הערבה בזמן הזה, ש"נוטלין אותה" רק ביום השביעי, ובזמננו היא אפילו אינה הלכה למשה מסיני, אלא "מנהג נביאים"⁴⁹, ובמיוחד לפי הפירוש בספרי הראשונים⁵⁰, שבמנהג נביאים אין הכוונה לכך שהם הנהיגו בו את העם⁵¹, אלא "מנהג⁵² שנהגו כן והעם רואים ועושים כמותם מאליהם" –

הרי זאת הוכחה שבפנימיות הענינים היא נעלית יותר ממצות ערבה שבמקדש, שהיא הלכה למשה מסיני. כמבואר בלקוטי תורה

(46) "והוא הלכה למשה מסיני (סוכה לד, א. ובהים קי, ב*) שאינו מפורש בהדיא בתושב"כ רק דרבנן סמכיה אקראי" (לקו"ת שם בריש המאמר עט, ד).
(47) רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"י ה"ו.
(48) כ"ה בלקו"ת שם בריש המאמר.
(49) סוכה מז, א ואילך (וראה ר"ח שם). רמב"ם הל' לולב שם סוף הכ"ב.
(50) מאירי סוכה שם. ספר המתים בשם י"א. ריטב"א שם. ועוד.
(51) פרש"י שם מז, א ד"ה מנהג.
(52) ל' המאירי שם. ועד"ז בהשאר.

י. ערבה בכל שנה משום שרשה הנעלה

לפי זה יש לבאר את פנימיות הפירוש לכך שיום ערבה אינו חל בשבת⁵⁸:

(53) פ, סע"ג. סידור שם רסט, ב.
(54) בסידור שם "והוא ענין המנהג נביאים בהקפות שאינו גם מד"ס אלא מנהג נביאים בלבד וד"ל". ודוחק גדול לומר שמרמזו בזה גם להקפות דהושע"ר, ובפרט שמנהג הנביאים הוא "חביטת הערבה", כנוסח היהי רצון (שאומרים לאחר חביטת הערבה), וכמפורש ברמב"ם שם. וצ"ע. ואכ"מ.
(55) בהבא לקמן – ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 416 ואילך. וש"נ.
(56) ב"ר פ"א, ד.
(57) ע"פ כהנ"ל מובנת השייכות דהושע"ר לשמע"צ (ושמח"ת) שהושע"ר הוא ערב שמע"צ*, כי גם יום הערבה חביטת הערבה שבוהושע"ר הוא מנהג, ובה דוקא מתבטאה בחי' הפשיטות שלמעלה (יותר מערבה שבלולב), בדוגמת השמחה וההקפות שבשמע"צ דהוא דוקא מנהג, ובהשמחה דהקפות ורקדים בס"ת מעוטף, כי השמחה היא לא מצד לימוד התורה כ"א מצד עצם ובחי' פשיטות שבתורה, ולכן שמחים בה כל ישראל בשוה, כמבואר בכ"מ (ראה ד"ה להבין ענין שמח"ת תש"ה תש"ו בתחלתם ובסופם. ס"ה תש"י ע' 72. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 147 ואילך. ובכ"מ).
(58) ואולי י"ל שגם ערבה שבמקדש שהיא הלכה למשה מסיני, זה שווקפין אותה בשבת כשחל יום השביעי להיות בשבת (בפנימיות הענינים עכ"פ) הוא למעלה יותר מזה

(* להעיר מלבוש שם ס"ג, וכל המנהגין הללו (כולל חביטת ערבה בהושע"ר) הם משרס שמחז"ה.

אמנם, בפשטות ובחיצוניות, הטעם לכך ש"גם עכשיו אנו מחשבין דלא מקלע יום ערבה בשבת"⁵⁹ כדי שלא תבטל נטילת ערבה, הוא

משום שענין הערבה הוא "קל" יותר וחוששים ש"אתי לפקפוקי בה" ולכן היה צורך לחזקו – "עשו חיווק לדבריהם יותר משל תורה" –

אך יש לומר, שהטעם לכך בפנימיות הוא, משום שהערבה היא מדרגה נעלית יותר: כלומר, משום שבערבה, שהיא מנהג נביאים, מתבטאת פשיטות העצמות בטרתה, לכן מקיימים מצות ערבה באופן שווה ללא שום הבדל תמיד, בכל שנה.

וזהו חיווק כשלעצמו, עד שהוא משפיע גם בזמן שבעולם, שבת דין מעבר את החדשים וכו' ומסדר את קביעת הלוחות לכל השנים באופן שלא תיפגע נטילת ערבה ביום ערבה.

(משיחת ליל הושענא רבה תשד"מ)

ש. בזמן שביהמ"ק קיים הי' לולב ניטל ביום הראשון שחל להיות בשבת (רמב"ם שם הט"ז), כי בלולב זה שדוחה שבת הוא מצד מצותה, ובלשון הרמב"ם (שם הי"ג) "מצות לולב להנטל ביום ראשון של חג בלבד בכל מקום ובכל זמן ואפילו בשבת שנאמר לקחתם לכם ביום הראשון", והיינו שא"י דחית שבת, כ"א שזוהו זמנה. משא"כ בערבה שבמקדש ש.זוקפין אותה בשבת כדי לפרסמה שהיא מצוה" ונאף שמצ"ע לא הו"ל לנטול גם בשבת, ה"ז מדגיש תוקף ומעלת ענין ערבה שנוטלה גם בשבת [שלא כן לקנו שידחה ביו"ט ראשון כי "לא מוכחה מילתא אמרי לולב הוא דקא דחי" (סוכה מג, ב)]. אבל אעפ"כ אי"ז דומה לערבה בזה"י שהיא מנהג נביאים, שהיא למעלה יותר, כדלקמן בפנים. (59) ל' התוס' סוכה שם (מג, ב).

לזכות

כ"ק אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וּרְבִינוּ

מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ

ויהי"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וּרְבִינוּ מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ

לְעוֹלָם וָעֶד

הוספה בשורת הגאולה

ע.

יש לומר – שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים"¹) יתגלה תחילה בהמקום "שנסע מקדש וישב שם"² בזמן הגלות ("בית רבינו שבבבל"³), ומשם יועתק למקומו בירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח⁴) "ובנה מקדש במקומו" – דלכאורה: מהו הצורך להשמיענו כאן שבנין המקדש הוא במקומו? ולאידך, למה אינו מפרש המקום, ובנה מקדש בירושלים"? – ש"במקומו" רומז גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי זה משיח בודאי"), היינו, שבהיותו בגלות (ששם יושב⁵ וממתין ומצפה לגאול את בני ושכינה עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט) שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים (כמו "בי כנישתא דשף ויתיב"³, "שנסע מקדש וישב שם"), בתור הכנה למקדש העתידי, שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב (עם הקב"ה ובנ"י) לירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמ"ש במדרש⁶ ש"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבחוץ לארץ⁷ שהוא במקום המקדש בירושלים ("שנסע מקדש וישב שם"), כי, לאחר ש"מקדש העתידי יתגלה וירד למטה לא יהי' צורך להשמיע לישראל "הגיע זמן

(1) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(2) ערוך ערך שף (הובא בחדא"ג מהרש"א מגילה כט, א).

(3) מגילה כט, א.

(4) ספ"א.

(5) ראה סנהדרין צח, א: "יתב אפיתחא דרומי".

(6) יל"ש ישעי' רמו תצט.

(7) ועפ"ז יומתק הדיוק "עומד על גג בית המקדש" – ש"גגות . . . לא נתקדשו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ז), שרומז על חו"ל בערך לקדושת א"י.